

SCRIITORI ROMÂNI ÎN DOSARELE SECURITĂȚII – NOTE GENERALE

Romanian Writers within the Files of Securitate Archive – General Notes

The aim of this paper is to take a look back at a series of actions and influences of the Securitate – the political police of the communist regime – on writers. We will name some of those who worked in the literary field in Romania at that time, but also the way they were surveilled, the way their files were fabricated with false information and how censorship influenced, limited or even annihilated their activity. We will also point out some general things on the way in which those literary figures chose to react and resist the harassment of the totalitarian regime. Recent researches show a growing interest in declassified information, both from the perspective of the literary and political communities.

Key-words: *file, resistance, secret, writers, Securitate, Communism*

Dosarele de Securitate ale scriitorilor români reprezintă un capitol important al istoriei literaturii și al regimului comunist din România, în special în perioada 1945-1989. În acea perioadă, Securitatea – poliția politică a regimului comunist – a fost implicată într-o supraveghere constantă a intelectualilor, inclusiv a scriitorilor, pentru a preveni orice formă de opoziție sau critică la adresa regimului.

Scriitorii, ca toți cei considerați influenți în formarea opiniei publice, erau considerați unii dintre cei mai susceptibili să submineze autoritatea regimului comunist. Mulți dintre aceștia au fost urmăriți, monitorizați sau chiar recrutați ca informatori. Securitatea a acționat pentru a impune autocenzura și a descuraja orice formă de disidență intelectuală. Unii scriitori au colaborat direct cu Securitatea, fie ca informatori, fie sub presiune sau manipulare. Alți scriitori, deși nu au colaborat direct, au fost victime ale acestei instituții, fiind hărțuiți, interogați sau chiar arestați pentru opiniile lor. Există exemple celebre de scriitori care au avut dosare de urmărire, printre care se numără și nume mari ale literaturii române, cum ar fi Mihail Sadoveanu, Eugen Ionescu, Nichita Stănescu, Mircea Eliade, Paul Goma, Andrei Pleșu ș.a.

După 1989, în urma schimbării regimului, s-au desecretizat arhivele Securității, iar o mare parte dintre aceste dosare au fost făcute publice. Astfel, au apărut informații despre colaborarea unor scriitori cu regimul comunist, dar și despre cei care au fost urmăriți și persecutați. Aceste dosare au fost supuse unui proces de cercetare, ce a dus la dezvăluiri importante privind relația scriitorilor cu autoritățile comuniste. În cazul unora dintre aceștia, colaborarea cu Securitatea a fost un subiect sensibil. De exemplu, Gabriel Liiceanu sau Andrei Pleșu, oameni importanți în viața intelectuală post-comunistă, au fost implicați indirect în diverse dosare, iar aceste lucruri au stârnit controverse asupra integrității lor morale și a angajamentului lor față de regimul comunist. Pe de altă parte, mulți dintre cei persecutați, cum ar fi Paul

¹ Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava.

Goma, au fost văzuți ca eroi ai rezistenței, alături de scriitori care s-au opus regimului totalitar.

Cercetătorii și istoricii au început să studieze aceste dosare pentru a înțelege mai bine mecanismele de control ale regimului și pentru a analiza cum funcționau rețelele de informatori și de represiune. Ele sunt o sursă valoroasă pentru cercetarea istoriei literare și politice a României comuniste, dar sunt și un teren de dispută între cei care vor să cunoască adevărul și cei care consideră că aceste documente ar trebui păstrate într-un cadru restricționat, din respect pentru viața privată a celor implicați.

De asemenea, studierea dosarelor de Securitate ale diferitor figuri publice, în special oameni de cultură, a devenit, în ultimii ani, o importantă modalitate de cunoaștere a vieții acestora, de interpretare a operei lor și a contextului social și profesional în care aceștia au activat. Lucrările de acest gen prezintă din ce în ce mai mult interes pentru cititorii avizați. Apar și sunt în lucru materiale ce redau, într-o manieră foarte bine structurată, documente și notații ce explică felul în care erau nevoiți să-și desfășoare activitatea, să evolueze, să (supra)viețuiască anumite persoane vizate. Sunt numeroase lucrări cu rol fundamental în clarificarea raporturilor literatură – cenzură, a raporturilor dintre membrii aceleiași categorii profesionale, ba chiar, paradoxal, dintre membrii aceleiași familii. Dintre cercetătorii care se ocupă de dosare ale Securității în care sunt vizați membri ai lumii literare amintim pe Ioana Diaconescu, Flori Bălănescu, Stelian Tănase, Fabian Anton, I. Oprișan, Marin Radu Mocanu și alții, care punctează forme ale existenței/rezistenței intelectualilor români în perioada regimului comunist.

Dorin Tudoran, un „obiectiv” de interes al Securității, a publicat în 2010 (în 2011 în format eBook) volumul *Eu, fiul lor. Dosar de securitate*, în care prezintă documente din propriul dosar, aflat în arhiva CNSAS. În prefața volumului, autorul face o afirmație cu caracter de sentință în ceea ce privește intruziunea în viața intimă a persoanelor: „cei care s-au bucurat de o atenție specială a Securității n-au avut viață. Li s-a părut că o au. Mai presus de orice, viața este viața privată. Câtă viață privată, atâta viață. Restul este erzaț. Înlocuitor de viață, pe modelul înlocuitorilor de cafea. Atât ni s-a îngăduit.”²

În ceea ce-l privește pe Fănuș Neagu, primele trei volume ale dosarului (studiat chiar de noi la CNSAS) conțin date culese de la informatori (unii incredibil de apropiați scriitorului), iar ultimele două volume conțin note de informare obținute cu ajutorul tehnicii operative (surse de ascultare montate acasă, la birou, la apropiați). Numele conspirative ale scriitorului, notate pe dosar, au fost „Negoiu”, „Grădișteanu Vasile”, „Brăileanu” și „Fane”. Bineînțeles, aproape toate sursele au primit, de asemenea, nume conspirative, care uneori nu-și au rostul, datorită naturii informațiilor transmise și contextelor prezentate.

Scriitorul recunoaște consecințele în plan literar ale situației social-politice din România. Mai mult decât atât, le trăiește, adesea (atunci când revolta era inutilă) resemnându-se. Un exemplu în acest sens îl găsim într-o notă primită de cpt. Olariu Nicolae, de la sursa „Nicu Ionescu”, în data de 26.VII.1967, la „domiciliul agentului”. Vom reproduce o mare parte din această „Notă privind o discuție cu scriitorul Fănuș Neagu”, pentru a ilustra poziția scriitorului brăilean față de contextul cultural, dar mai ales literar, al vremii:

² Dorin Tudoran, *Eu, fiul lor. Dosar de securitate*, eBook, Iași, Polirom, 2011, p. 13.

„La 5 iulie, ora 10 a.m. sursa s-a întâlnit la Fondul literar cu scriitorul Fănuș Neagu, cu care a avut o discuție interesantă privind viața artistică și literară. (...)

Fănuș Neagu: «Să așteptăm cu răbdare vremuri mai bune». Întrebat de sursă ce înțelege prin «vremuri mai bune», Fănuș Neagu a răspuns: «momentul când conducerea se va lămurii că ceva e greșit în îndrumarea artei sau, mai bine zis, în lipsa de îndrumare a artei». Fănuș Neagu susține că mulți scriitori gândesc așa, «în afară de huliganii și lichelele cărora le convine pescuitul în apă tulbure». El a adăugat: «de aceea bem atât de mult... Fiindcă nu putem avea adevărate satisfacții literare, pe care uneori profesarea adevărului le poate da. Noi suntem cu toții niște refulați literari» (sic!).³

O adevărată mărturisire a unei profesiuni de credință! Cu amendamentele de rigoare, putem regăsi în aceste cuvinte (cel mai probabil reproduse aproximativ, din memorie) stilul și franchețea lui Fănuș Neagu, dar și conștientizarea problemelor literaturii și a rolului acesteia refulator, dar, am completa noi, și defulator.

În multe situații, se constată o incoerență în relatarea informațiilor, datorată lipsei culturii celor care le (tran)scriu, ca să nu mai vorbim de ortografia proastă și erorile de limbă. Chiar modalitatea de abordare a faptelor diferă, în funcție de sursa de informare, dar și de cel care primește informațiile. Am constatat faptul că sunt în dosar note care îi acuză pe scriitori de răzvrătire împotriva sistemului, dar sunt și note care ar putea fi interpretate ca simple înscrisuri ce justifică împlinirea unei datorii față de partid. Astfel, se demonstrează lipsa de obiectivitate a informațiilor notate, și țeșătura regizată artistic de „maestrii” cu ochi albaștri.

După desecretizarea dosarelor de Securitate, în ultimii ani, se observă și o avalanșă de articole de presă care tind să orienteze publicul cititor prin hățișul comentariilor și acuzațiilor ce se aduc unor figuri publice, implicit și scriitorilor. Lumea literară se împarte, potrivit lui Vasile Surcel, în „turnați și turnători”, dar sunt unele cazuri de scriitori care se încadrează în ambele categorii simultan:

„Vreme de cinci decenii, Securitatea s-a jucat cu scriitorii români, unii dintre ei fiind și turnați și turnători. Lumea scriitorilor și Securitatea au fost, decenii la rând, două universuri paralele, pe care istoria le-a forțat să conviețuiască, în același timp și spațiu. Scoase cu zgârcenie din arhive, documentele epocii descriu această conviețuire ca pe un dans sumbru, în care Securitatea a dat întotdeauna tonul. Aceleași documente descriu însă și lumea scriitorilor: o lume contradictorie în care adevărul nu este chiar ceea ce pare, iar albul nu este întotdeauna imaculat.”⁴

De fapt, lupta scriitorilor cu cenzura a fost benefică pentru literatură, ba chiar am putea spune că a fost mobilul rezistenței, supraviețuirii literaturii în perioada comunismului. Chiar dacă multe lucrări au fost „sugrumate” de menghina cenzurii, au fost și mai multe care au străbătut pătura sufocantă și au scos la lumină elanuri și mesaje importante. În lucrarea *Literatura română și cenzura comunistă (1960-1971)*, Marin Radu Mocanu adună o serie de documente, note și referate din Arhivele

³ ACNSAS, FOND INFORMATIV, Dosar nr. 161937, vol. 3, filele 68, 69.

⁴ Vasile Surcel, „Scriitorii, turnați și turnători”, articol publicat *Jurnalul.ro*, ediție online, 28 februarie 2004.

Naționale – direcția Arhiva Istorică Centrală (la care însuși a fost arhivist), care par a creiona portrete hidoase ale cenzorilor nepregătiți, incuși chiar, ce consemnau note pe alocuri absurde sau chiar grotești. Acest lucru îl precizează și C. Stănescu, citat pe coperta a patra a volumului:

„Cartea conține documente, note, referate, în esență aberante, neverosimile, cu semnificații dramatice, dar, care, sub ochiul tânărului cititor de azi, se pot transforma în piese de un comic enorm, absurd ori grotesc... Întinsă pe decenii lungi, lupta cu cenzura a salvat cărți, dar a ucis la propriu ori la figurat scriitori: cineva a numit ultimul deceniu dinainte de Revoluție «deceniul morții poezilor». Statistica îi confirmă diagnosticul...»⁵

Într-un *Studiu introductiv* la această lucrare a sa, Marin Radu Mocanu punctează câteva elemente ale lumii literare din perioada comunistă. Astfel, referindu-se la anul 1964, acesta constată aservirea politică a scriitorilor: „Ca și alte categorii de făuritori de bunuri spirituale, scriitorii, văzându-și deja desagii în carul libertății de creație, și-au dat drumul la gură și la condeie prin a aprecia curajul Partidului unic (Fănuș Neagu, Marin Preda, Ion Lăncrăjan, Al. Andrițoiu etc.).”⁶ Observăm diferența de optică asupra subiectului, în funcție de raportarea la context.

Oricât de conștienți erau cetățenii (implicit și scriitorii) de tentaculele vizibile și de cele ascunse ale acestei caracatițe uriașe, care sugruma țara, majoritatea posesorilor de dosar rămân șocați și profund marcați de ceea ce descoperă despre ei înșiși și contextul în care trăiau la acea vreme. La o reacție asemănătoare, am fost martoră și în timpul cercetărilor de la CNSAS, când Peter Falk, unul dintre cei 13 elevi de la liceul „Matei Basarab” din capitală, și-a citit dosarul... Ne-a explicat celor prezenți în sala de lectură a CNSAS, contextul arestării lor... Am înțeles atunci de ce plânge, de ce este și nervos și de ce îl încearcă un amalgam de stări tulburătoare, de la uimire, la tristețe, de la revoltă la ură, întorcând acele file „de plumb” ale trecutului său.⁷

Pe aceeași linie, Bujor Nedelcovici, acuzat de unii că ar fi făcut parte din mecanismele Securității (fapt care i-ar fi asigurat plecarea și șederea în Franța pentru câțiva ani), își analizează propriul dosar, pe care îl numește „un tigru de hârtie”. Cele două volume ale dosarului său cuprind 800 pagini și îl prezintă cu numele conspirativ „Nica”, sau nume indicativ 122VH sau *Obiectivul (D.U.I.) din Arhiva Fondului Informativ Nr. 201784*. În contextul lecturării documentelor din dosar, se declară consternat de toată desfășurarea de forțe a sistemului, care l-a urmărit timp de 18 ani:

⁵ C. Stănescu, în Marin Radu Mocanu, *Literatura română și cenzura comunistă (1960-1971)*, București, Albatros, 2003, coperta 4.

⁶ Marin Radu Mocanu, „Studiu introductiv” la *Literatura română și cenzura comunistă (1960–1971)*, ed. cit., p. XIII; întregul volum cuprinde o serie de documente, majoritatea de la Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, vizând anumite articole și opere, ce treceau prin filtrele cenzurii, care erau revizuite, li se elimină anumite părți sau chiar erau respinse de la tipar (p. 143).

⁷ Despre detaliile arestării acestor elevi a scris unul dintre aceștia, Alexandru Theodorescu, care a publicat volumele *Celula de minori* și *Tenebre și lumini*. În 1958, în ultima clasă de liceu, intră în organizația anticomunistă Frontul Eliberării Naționale, înființată de unul dintre colegii săi. Organizația a avut 13 membri și a funcționat până în mai 1959, când au fost cu toții arestați, minori fiind, pentru uneltire împotriva ordinii sociale. În două articole apărute în *Scânteia tineretului* (1959 și 1960), membrii organizației sunt numiți „bandiți contrarevoluționari”. Elevii au primit condamnări între 5 și 23 de ani de muncă silnică. În aprilie 1964 li s-au comutat pedepsele și au fost eliberați.

„Știam că sunt urmărit pe stradă, telefonul era ascultat, corespondența era deschisă, orice cuvânt rostit în public era înregistrat de cineva și raportat, dar nu mi-am dat seama de amploarea, diversitatea, complexitatea, numărul de instituții – unități militare – ofițeri, agenți de influență (...), sursele (informatorii), mijloacele tehnice de ascultare și urmărire și volumul uriaș de muncă depusă de această armată nevăzută – cârțițe ascunse în casele noastre, pe care le auzeam ronțâindu-ne liniștea – dar nu le vedeam.”⁸

Bineînțeles că nota subiectivă este cea care mărește umbra ce cade asupra acestor situații, însă documentele, fie că sunt acceptate sau nu de subiect, demonstrează construcția minuțioasă pe care o face Securitatea în jurul unui individ, distorsionând realitatea.

O lucrare esențială în radiografierea peisajului rezistenței față de agresiunile unui regim abuziv și discreționar este *Cartea albă a Securității*, publicată de Serviciul Român de Informații. Volumele din această serie prezintă manifestările românilor în fața totalitarismului și formele diverse de supraviețuire morală a acestora. Volumul *Istории literare și artistice 1969 – 1989* ocupă un loc aparte între celelalte volume, deoarece conturează libertatea intelectualilor, a scriitorilor și artiștilor, care au reacționat cu discreție sau față, ridicând bariere în fața tăvălugului de compromisuri. Notele și rapoartele, pe care este consemnat „strict secret”, sunt nominale sau vizând grupuri de scriitori și artiști, cărora li se disecă viața profesională și privată și li se interpretează tendențios orice manifestare ce devia de la linia roșie trasată de partid. Spre exemplu, datată 21 noiembrie 1971 și înregistrată la Consiliul Securității Statului, Direcția I, o „Notă-raport” îi privește pe Marin Preda și pe Mihai Gafița, cărora li se organizează în foarte mare detaliu (ore de montare a tehnicii operative, distanțe față de „obiectiv”, surse și măsuri), acțiuni de urmărire la locul de muncă, la Editura Cartea Românească:

„În baza ordinului conducerii C.S.S., sunt lucrați prin dosare de urmărire numiți Preda Marin, director al editurii Cartea Românească și Gafița Mihai, redactor șef al aceleiași instituții, ambii fiind semnați pe linie informativă cu atitudine ostilă li legături suspecte. De asemenea, prin funcțiile ce le dețin, facilitează publicarea unor lucrări necorespunzătoare din punct de vedere politic.

În vederea verificării temeinice materialelor ce le deținem, apreciem ca fiind utilă folosirea sursei de la locul de muncă a celor de mai sus. Am obținut în mod secret mulajul după toate cheile necesare pătrunderii în incinta instituției.”⁹

Metodele de urmărire, mijloacele tehnice și sursele de informare țin de machiavelismul distructiv al membrilor Securității, dar felul în care se ripostează, se rezistă sau se luptă cu aceasta, ține doar de „subiecții” luați în vizor. Atunci când se limitau sau se cenzurau scrierile, soluțiile pe care le aveau la îndemână scriitorii erau fie supunerea și urmarea indicațiilor, fie riposta ideologică și abordarea unei tematici simbolice, care veneau la pachet cu asumarea unor riscuri inerente. În *Prefața* lucrării Ioanei Diaconescu despre felul în care Marin Preda apărea în dosarele Securității, Eugen Simion subliniază atitudinea de rezistență a scriitorului, care a fost considerat un oponent al regimului, acuzat de atitudini dușmănoase față de comunism. Astfel, acesta punctează foarte clar: „Ce nu observă toată liota de turnători este faptul că Preda

⁸ Bujor Nedelcovici, *Un tigru de hârtie. Eu, Nica și Securitatea*, București, Allfa, 2004, p. 28.

⁹ Serviciul Român de Informații, *Cartea Albă a Securității. Istории literare și artistice 1969–1989*, București, Presa Românească, 1996, p. 31.

are convingerea că singurul mod de a rezista în literatură este să faci literatură bună. Este și unica modalitate de a face ca literatura să supraviețuiască.”¹⁰ Spre exemplu, atunci când aduce la editură, spre publicare, romanul *Risipitorii* (care, spune el, ar fi fost mai bun decât *Moromeții*), stârnește interesul cenzurii, care vede o răzvrătire a personajului, drept o ostilitate împotriva partidului. Se dedau, astfel, la interpretări și hermeneutici agresive, cum observăm și în Nota „strict secretă”, dată de agentul „Șoimu Dan”: „Teza lui Marin Preda este că devierea a constat într-o părăsire a liniei generale politice a partidului, într-o deviere a partidului, nu a unui grup de oameni aflați în răspunderi mai mari sau mai mici în partid și în stat.”¹¹

Observăm, așadar, că, deși nu era un dizident tăios, niciun agitator, organizator de conflicte colective, nici măcar un inamic declarat al regimului, „Scriitorul” (nume de cod al lui Marin Preda) reușește să intre în vizorul Securității nu doar ca simplu individ observat, ci ca obiectiv de maxim interes, asupra activității sale scriitoricești și editoriale planând diverse suspiciuni.

Alți scriitori „lucrați” de Securitate, ale căror fragmente din dosare le-am văzut publicate în ultima vreme, au fost G. Călinescu, Nichita Stănescu și Emil Cioran. Cercetarea documentelor acestora de urmărire atestă calitatea de „suspect”, pe care organele regimului comunist o atribuiau celor care ieșeau din cercul strâmt al ideologiei lor. În 1942, G. Călinescu a intrat în atenția Siguranței, apoi a Securității, și se pare că, după publicarea romanului *Bietul Ioanide*, în 1953, a devenit un „obiectiv” foarte important. D.U.I. i-a fost deschis în octombrie 1959, iar îndepărtarea sa de activitatea de profesor, de publicist și de la șefia Catedrei de Istorie a literaturii române a Universității din București a fost consecința faptului că regimul îl simțea incomod. Efervescența și mobilizarea forțelor tuturor direcțiilor Securității se realizează, în cazul lui Călinescu, în special când se primesc informații că acesta ar scrie o carte intitulată *Ororile comunismului în România*. Tehnica operativă instalată de urgență și la domiciliu, și peste tot unde acesta lucra, o armată de agenți pe urmele sale, racolarea surselor din anturajul scriitorului – acestea au fost consecințele acestui zvon. Dar eforturile nu au avut roade: „În pofida stăruitoarelor dirijări ale celor două surse spre obiectivul cel mai important care-i interesa – manuscrisul, întrucât, pe baza lui, G. Călinescu ar fi putut fi arestat și condamnat la ani grei de detenție – Securitatea bătea pasul pe loc, neaflând nimic precis.”¹²

O altă figură culturală emblematică, Emil Cioran, a intrat în vizorul Securității chiar înainte de plecarea la Paris, se pare chiar dinainte de 1954, de când datează primul document din dosar. Are în arhivele SRI și CNSAS mai multe dosare de urmărire, atât din cauza simpatiilor sale legionare, dar, mai ales, pentru păstrarea legăturilor cu rudele și prietenii din România. Având nume de cod „Ciobanu”, „Chiru”, „Ene”, scriitorul și filosoful care avea și cetățenie franceză a fost acuzat de „activități dușmănoase” și prin scrierile sale „filosofice” (ghilimelele apar în dosar, arătând mediocritatea membrilor sistemului, care subapreciau activitatea intelectuală a lui Cioran). Ideile și afirmațiile acestuia sperie destul de mult regimul și sursele care dau notele de informare ofițerilor. Astfel, într-o notă din dosarul CNSAS nr. 5553,

¹⁰ Eugen Simion, în „Prefața” la Ioana Diaconescu, *Marin Preda: un portret în arhivele Securității*, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2015, p. X.

¹¹ Ioana Diaconescu, *Marin Preda: un portret în arhivele Securității*, ed. cit., p. 421.

¹² Ionel Opreșan, *Asaltul cetății: Dosarul de Securitate al lui G. Călinescu*, București, Saeculum I.O., 2014, p. 174.

vol. 1, f. 119-121, se precizează opțiunile politice ale scriitorului: „El afirmă că politica aceasta dusă de statul român este o politică neînțeleaptă. Aceași părere o are și față de politica chineză.”¹³ Dosarul său este unul nu doar consistent, ci și valoros, meritând atenția cercetătorilor și a oamenilor de litere, care sunt, cumva, datori să afle contextele create și să le dezambiguizeze.

Acuzat, la fel ca majoritatea confrăților săi scriitori, că ar face jocurile regimului comunist și că poezia sa eterică și simbolică ar fi doar o mască socială și culturală, Nichita Stănescu nu a fost nici un opozant public al regimului, nici un supus mărturisit al ideologiei comuniste. Dosarul său din arhiva Securității cuprinde patru volume și este deschis în 1970, însumând toată gama de note, informări, transcrieri ale mijloacelor T.O. (de tehnică operativă). Desecretizarea documentelor a permis cercetarea lor și s-a constatat faptul că niciun document nu arată colaborarea poetului cu acest organism al statului. Mai mult chiar, într-o notă datată 1.10.1974, informatorul „George” precizează:

„Nichita Stănescu, referindu-se la problema succesiunii la conducerea Uniunii Scriitorilor, aprecia că scriitorii astăzi sunt lipsiți de nerv. Încea să explice aceasta prin faptul că măsurile represive luate împotriva scriitorilor îi timorează și le impun o poziție de blazare, poziție remarcată și la recente adunări de partid de alegeri.”¹⁴

Așadar, nu doar că își contrazice delatorii, ci demonstrează chiar contrariul acuzațiilor aduse.

În fapt, toate dosarele de Securitate ale celor menționați în cuprinsul acestei lucrări sunt consistente și sunt adevărate oglinzi deformate, ce construiesc și deconstruiesc realități distopice și contexte ireale, doar pentru că intelectualii, creatorii, nu se conformau șabloanelor patriotarde și seci. Fiecare dintre scriitorii amintiți este un caz în sine, care merită cercetat, pentru a înțelege mecanismele diabolice ale regimului opresiv, hăituirea fizică și morală a oamenilor care, dezbrăcați de adevărata lor identitate, căpătau aure antieroice, nejustificate faptic. Cu toate acestea, se confirmă, încă o dată, că adevărata rezistență în fața regimului era aceea clădită pe cultură și simțire. Aceste aspecte imateriale erau cele care particularizau contextele culturale și artistice, făcând greu de digerat mișcările de rezistență greu de controlat ale acestei categorii de oameni.

Astfel, dosarele de Securitate ale scriitorilor români nu sunt doar un document istoric, ci și un subiect care continuă să adâncească diviziunile și reflecțiile asupra trecutului comunist al României. Dacă am început această lucrare în nota sceptică pe care o dă contemporaneitatea colaboraționismului scriitorilor cu Securitatea, vom încheia în nota optimistă a unei reabilitări tardive a unora, care, acuzați pe nedrept, nu au avut pârgھیile necesare să demonteze acele acuze. Doar studiul documentelor poate justifica o colaborare sau o rezistență în fața acestui organism de poliție politică.

¹³ Cioran și Securitatea, ediție îngrijită și prefăcută de Stelian Tănase, Iași, Polirom, 2010, p. 278.

¹⁴ Fabian Anton, Nichita și Securitatea, București, Cuantic, 2023, p. 61.

BIBLIOGRAFIE

- Anton, Fabian, *Nichita și Securitatea*, București, Cuantic, 2023
- ACNSAS, FOND INFORMATIV, Dosar nr. 161937.
- Cioran și Securitatea, ediție îngrijită și prefătată de Stelian Tănase, Iași, Polirom, 2010
- Diaconescu, Ioana, *Marin Preda: un portret în arhivele Securității*, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2015
- Mocanu, Marin Radu, „Studiu introductiv” la *Literatura română și cenzura comunistă (1960–1971)*, București, Albatros, 2003
- Nedelcovici, Bujor, *Un tigru de hârtie. Eu, Nica și Securitatea*, București, Allfa, 2004
- Oprîșan, Ionel, *Asaltul cetății: Dosarul de Securitate al lui G. Călinescu*, București, Saeculum I.O., 2014
- Serviciul Român de Informații, *Cartea Albă a Securității. Istorii literare și artistice 1969–1989*, București, Presa Românească, 1996
- Surcel, Vasile, „Scriitorii, turnați și turnători”, articol publicat în *Jurnalul.ro*, ediție online, 28 februarie 2004
- Tudoran, Dorin, *Eu, fiul lor. Dosar de securitate*, eBook, Iași, Polirom, 2011